

Academic Leadership of Educational Institution Administrators under the Jurisdiction of Saraburi Primary Educational Service Office Area 2

Apisara Sumagcha¹ and Wiman Wannakum²

Nakorn Ratchasima College, Thailand

¹E-mail: apisara2534@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-6143-1947>

²Corresponding author email: wannakham.w@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-1055-7968>

Received 16/04/2024

Revised 05/05/2024

Accepted 22/07/2024

Abstract

Background and Aims: Education is a process that enhances knowledge and skills in individuals. To be able to live effectively in society It is a tool that promotes learning for everyone from birth and throughout life, through a variety of formats suitable for each age group. Educational institution administrators need to have academic leadership qualities. which is considered an important factor in the management of educational institutions Because educational institutions have unique characteristics that are different from general organizations. This research therefore has the following objectives: (1) To study the academic leadership level of educational institution administrators under the Saraburi Primary Educational Service Office Area 2. (2) To compare the academic leadership level of educational institution administrators according to various characteristics such as gender, age, and size of the educational institution. And (3) to study the possibility of developing the academic leadership of educational institution administrators under the Saraburi Primary Educational Service Office Area 2.

Methodology: The sample used in the research consisted of 317 personnel from the Saraburi Primary Educational Service Office Area 2, which was obtained by stratified random sampling. The tools used in the research are a questionnaire with 5 rating scales, with IOC values between 0.80 and 1.00. And had a confidence value of 0.76. In addition, a structured interview was used as an additional tool. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, and standard deviation, T-test (t-test), and F-test.

Results: The results of the research found that: (1) The academic leadership of educational institution administrators under the Saraburi Primary Educational Service Office Area 2 was overall at the "high" level. When considering each aspect, it was found that the academic leadership of Executives is at a "high" level in every aspect. (2) The results of the analysis of the comparison of opinions on academic leadership of school administrators according to various characteristics, including gender and age, found that there were no statistical

differences. But when classified according to the size of the educational institution It was found that there was a statistically significant difference at the .05 level. (3) Guidelines for developing academic leadership of educational institution administrators under the Saraburi Primary Educational Service Office Area 2 found that: administrators should establish a committee to evaluate and monitor the implementation of the curriculum. Including internal supervision creates an environment that is conducive to teaching and learning. Support teachers to receive academic training that is consistent with the goals of the educational institution. There is a meeting of teachers to jointly consider the educational progress of the educational institution.

Conclusion: Administrators have the knowledge and ability to lead educational institutions to progress. Must have knowledge and ability in academic work. Promote a teaching and learning atmosphere within educational institutions. Evaluate and monitor the progress of staff and students for maximum efficiency.

Keywords: Leadership; Academic leaders; Educational institution administrators

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

อภิสรา สุ่มจฉา และ วิมาน วรรณคำ

วิทยาลัยนครราชสีมา

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะต่างๆ เพื่อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของทุกคนตั้งแต่แรกเกิดและดำเนินไปตลอดชีวิตผ่านหลากหลายรูปแบบที่เหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณสมบัติของภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษามีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากองค์กรทั่วไป งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามลักษณะต่างๆ เช่น เพศ อายุ และขนาดของสถานศึกษา และ (3) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

ระเบียบวิธีการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยบุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 317 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่มีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 นอกจากนี้ยังใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเป็นเครื่องมือเสริม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการศึกษา: ผลการวิจัยพบว่า: (1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ "มาก" เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับ "มาก" ทุกด้าน (2) ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ เพศและอายุ พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารควรจัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลและติดตามการใช้หลักสูตร รวมถึงมีการนิเทศการภายใน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อบรรยากาศการเรียนการสอน สนับสนุนครูให้เข้ารับการอบรมทางวิชาการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา และมีการประชุมครูเพื่อร่วมกันพิจารณาความก้าวหน้าด้านการเรียนของสถานศึกษา

สรุปผล: ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการนำพาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า ต้องมีความรู้ความสามารถในด้านงานวิชาการ ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ประเมินและตรวจสอบความก้าวหน้าของบุคลากรและนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ผู้นำทางวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะต่างๆ เพื่อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของทุกคนตั้งแต่แรกเกิดและตลอดช่วงชีวิตผ่านหลากหลายรูปแบบที่เหมาะสม การจัดการศึกษาของชาติมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เติบโตและเจริญในทุกด้าน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดทำรายงานประจำปีเพื่อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของไทย ในปัจจุบัน การศึกษาประสบปัญหาหลายด้าน จนทำให้เกิดวิกฤตทางปัญญา และส่งผลกระทบต่อวิกฤตชาติ การแก้ไขวิกฤตนี้จำเป็นต้องดำเนินการหลายประการ รวมถึงการใช้ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาโดยรอบด้าน การปฏิรูปการศึกษาจึงถือเป็นวาระเร่งด่วนของชาติ และหนึ่งในประเด็นที่จำเป็นต้องปฏิรูปคือ การบริหารจัดการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้ไม่สามารถผลิตครูที่มีคุณภาพ และสังคมขาดความเชื่อมั่นในวิชาชีพครู การพัฒนานโยบายการศึกษาไม่ต่อเนื่อง และขาดโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ นอกจากนี้ยังขาดความเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ปัญหาหลักๆ เกิดจากคุณภาพของครูที่ยังไม่เป็นมาตรฐาน หลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผลนักเรียนเน้นที่วิชาและครูเป็นหลัก โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับนักเรียน การเรียนการสอนไม่ได้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เน้นการท่องจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้เด็กนักเรียนในปัจจุบันขาดทักษะเหล่านี้ อีกทั้งการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันยังแยกออกจากสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม และขาดการบูรณาการเชื่อมโยงกับด้านเหล่านี้ในกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาขาดคุณภาพทางจริยธรรมและความภูมิใจในศิลปะและภูมิปัญญาไทย ซึ่งเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ (เทอดศักดิ์ ไชยสมปาน, 2563)

การมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการที่ช่วยพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลที่ดี โดยผู้นำที่มีภาวะผู้นำจะสามารถบริหารจัดการองค์ประกอบต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารจัดการที่ดี การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน การเป็นผู้บริหารที่มีความเป็นมืออาชีพ และการพัฒนาองค์การให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในการทำงานของผู้ร่วมงาน ความกระตือรือร้น และความสามารถของบุคลากรในองค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้ภายใต้ความสามารถของผู้นำที่ดี ผู้นำที่มีความสามารถสามารถจูงใจและทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามคำแนะนำ พร้อมทั้งทำงานมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กร และสามารถประสานงานเพื่ออำนวยความสะดวกในการ

ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสามารถกล่าวได้ว่าผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มและการบริหารงานอย่างมาก ความสำเร็จขององค์กรมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถของผู้นำ ผู้นำ (Leader) จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กร เพราะผู้นำต้องมีหน้าที่ในการวางแผน สั่งการ ควบคุม และควบคุมบุคลากรให้ทำงานตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้นำถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการบริหารองค์กร หากองค์กรใดมีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถใช้อิทธิพลและสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากองค์กรใดมีผู้นำที่ไม่มีประสิทธิภาพ ก็จะไม่สามารถสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามได้ และยังอาจทำให้ขวัญกำลังใจของบุคลากรในองค์กรลดลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความล้มเหลวในการดำเนินงานขององค์กร (เสกสรรค์ สนว, ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และวิไลลักษณ์ ขาวสะอาด, 2561; พงศธร สารศรี, 2566)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญในการบริหารงานสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษามีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากองค์กรทั่วไป องค์กรทั่วไปมักมีจุดมุ่งหมายและพันธกิจที่ไม่ซับซ้อนเท่ากับองค์กรทางการศึกษา เพราะสถานศึกษานอกจากจะมีจุดมุ่งหมายและพันธกิจเช่นเดียวกับองค์กรอื่นๆ ยังมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่ต้องคำนึงถึงด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับทั้งสองด้านนี้ เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุทั้งเป้าหมายทางการบริหารและเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้นำที่ดีควรมีแนวคิดกว้างไกลในเรื่องการศึกษา มีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษามีความตั้งใจแน่วแน่ พร้อมที่จะทำงานและกล้ารับความเสี่ยง รวมถึงต้องมีทักษะในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติสำคัญในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรทำการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นจริง โดยการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น แผนงาน วิธีดำเนินงาน การควบคุม และการใช้ทรัพยากร เพื่อให้การบริหารงานดำเนินไปในทิศทางที่ดีและมีประสิทธิภาพ (ณัฐนิช สุรสิงห์ไกรสร, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทสำคัญของผู้นำที่มีต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาของสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน เพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จในการบริหารงาน ผู้นำสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาที่มีคุณภาพจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้บริหารมีความสามารถในการเข้าใจหลักการและทฤษฎีทางการบริหาร และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตาม เพศ อายุ และขนาดสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำทางวิชาการหมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกผ่านการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล การจัดระเบียบภายในองค์กร การเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการประเมินผล และการรับรองความก้าวหน้าทางวิชาการของโรงเรียน โดยมีการกระทำหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อชี้นำและโน้มน้าวข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการรวมพลังและประสานงานร่วมกัน เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจดังนี้

กิตติภพ ภาณุรัฐกุลธร (2566) ได้วิจัย การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 3) อิทธิพลภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สามารถพยากรณ์การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถทำนายได้ร้อยละ 82.00

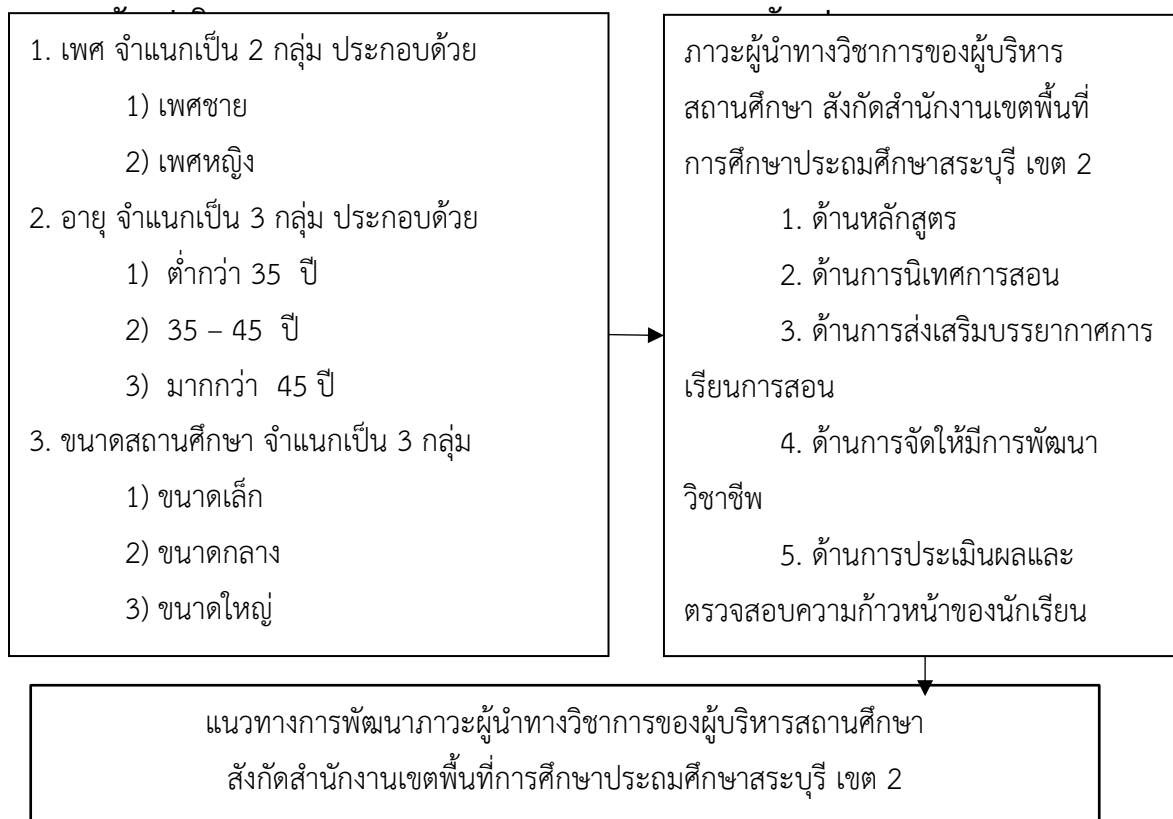
นรินทร์พร เขตชมภู (2566) ได้วิจัย แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความต้องการจำเป็นเรียงลำดับสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ 1) การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) การพัฒนาคุณภาพนักเรียน 3) การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 4) การพัฒนาครูและบุคลากร และ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายที่ชัดเจน 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีรายละเอียดประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล มีผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

วรวิมล ศรีสวัสดิ์ (2566) ได้วิจัย ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาตามทัศนะของครูอำเภอยายาง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ตามทัศนะของครูอำเภอยายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูและบุคลากรด้านวิชาการ การพัฒนาคุณภาพผู้

เรียน 2. ผลการเปรียบเทียบระดับทักษะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาตามทักษะของครูอำเภอยาย่าง จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีทักษะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยศึกษาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว โดยใช้แนวความคิดทฤษฎีของ เฮนนิช และคณะ (Heinich et al 2001; นพวงา วิภักดิ์, 2551) สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการนิเทศการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ การสอน ด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ และด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 1,814 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 317 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถาม

3.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ตามแนวคิดของ เฮนนิชและคณะ (Heinich et al 2001; นพwana วิภักดิ์, 2551) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.1.2 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2556)

3.1.3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยการพัฒนาแบบสอบถามมาจากของ นพwana วิภักดิ์ (2551)

3.1.4 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of item objective congruence) มีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00

3.1.5 นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 3

3.1.6 คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 50 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

3.1.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

3.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสัมภาษณ์

3.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ และดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ข้อ

3.2.2 นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

3.2.3 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะ นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2.4 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษาต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4.3 ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 317 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4.4 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ และขนาดสถานศึกษาของของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตาม เพศ โดยใช้ค่า t - test (Independent samples)

5.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตาม อายุ และ ขนาดสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Methods)

5.5 วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ และร้อยละ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
ชาย	132	41.60
หญิง	185	58.40
2. อายุ		
ต่ำกว่า 35 ปี	103	32.50
35 - 45 ปี	106	33.40
มากกว่า 45 ปี	108	34.10
3. ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	72	22.70
ขนาดกลาง	146	46.10
ขนาดใหญ่	99	31.20
รวม	317	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 58.40 ขณะที่เพศชายมีจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 41.60 โดยส่วนใหญ่มีอายุเกิน 45 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 34.10 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 35 - 45 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 33.40 และกลุ่มอายุที่ต่ำกว่า 35 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 สำหรับการสังกัดสถานศึกษาตามขนาด พบว่า สถานศึกษาขนาดกลางมีจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 46.10 สถานศึกษาขนาดใหญ่มีจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 31.20 และสถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 22.70

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
	\bar{x}	S.D.		
ด้านหลักสูตร	4.09	0.42	มาก	3
ด้านการนิเทศการสอน	4.08	0.37	มาก	4
ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้การสอน	4.11	0.42	มาก	2
ด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ	4.23	0.35	มาก	1
ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน	4.05	0.41	มาก	5
โดยรวม	4.11	0.39	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.35), ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้การสอน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.42), ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.42), ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.37), และด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 4.05$, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.41)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตาม เพศ อายุ และขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตาม เพศ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ชาย n=132		หญิง n=185		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
ด้านหลักสูตร	4.13	0.49	4.06	0.35	1.587	0.114
ด้านการนิเทศการสอน	4.12	0.43	4.05	0.31	1.634	0.103
ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้						
สอน	4.22	0.44	4.04	0.39	3.597*	0.000
ด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ	4.17	0.36	4.27	0.34	-2.650*	0.008
ด้านการประเมินผลและตรวจสอบ						
ความก้าวหน้าของนักเรียน	4.05	0.41	4.06	0.42	-0.040	0.968
โดยรวม	4.14	0.25	4.09	0.17	1.657	0.099

*p ≤ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวมของเพศชาย (\bar{X} = 4.14) สูงกว่าเพศหญิง (\bar{X} = 4.09) อย่างไรก็ตาม ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยรวมไม่พบความแตกต่างกันระหว่างเพศ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างในด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตาม อายุ โดยภาพรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS.	F	Sig.
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	0.105	2	0.052	0.300	0.741
	ภายในกลุ่ม	54.787	314	0.174		
	รวม	54.892	316			
ด้านการนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.095	2	0.048	0.355	0.701
	ภายในกลุ่ม					

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS.	F	Sig.
	ภายในกลุ่ม	42.037	314	0.134		
	รวม	42.133	316			
ด้านการส่งเสริมบรรยากาศ การเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.612	2	0.306	1.706	0.183
	ภายในกลุ่ม	56.339	314	0.179		
	รวม	56.952	316			
ด้านการจัดให้มีการพัฒนา วิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	0.22	2	0.110	0.894	0.410
	ภายในกลุ่ม	38.577	314	0.123		
	รวม	38.797	316			
ด้านการประเมินผลและ ตรวจสอบความก้าวหน้าของ นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.552	2	0.276	1.635	0.197
	ภายในกลุ่ม	53.013	314	0.169		
	รวม	53.565	316			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.139	2	0.069	1.576	0.208
	ภายในกลุ่ม	13.833	314	0.044		
	รวม	13.972	316			

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตามอายุ ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน ไม่พบความแตกต่างกัน

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS.	F	Sig.
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	1.142	2	0.571	3.336*	0.037
	ภายในกลุ่ม	53.75	314	0.171		
	รวม	54.892	316			
ด้านการนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.206	2	0.103	0.771	0.463
	ภายในกลุ่ม	41.927	314	0.134		
	รวม	42.133	316			
ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการ เรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.229	2	0.114	0.633	0.532
	ภายในกลุ่ม	56.723	314	0.181		
	รวม	56.952	316			

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS.	F	Sig.
ด้านการจัดให้มีการพัฒนา วิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	0.13	2	0.065	0.527	0.591
	ภายในกลุ่ม	38.667	314	0.123		
	รวม	38.797	316			
ด้านการประเมินผลและ ตรวจสอบความก้าวหน้าของ นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.305	2	0.153	0.900	0.408
	ภายในกลุ่ม	53.26	314	0.170		
	รวม	53.565	316			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.277	2	0.138	3.173*	0.043
	ภายในกลุ่ม	13.695	314	0.044		
	รวม	13.972	316			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 5 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนในรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างเฉพาะในด้านหลักสูตร ขณะที่ด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า

3.1 ด้านหลักสูตร ผู้บริหารควรจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินผลและติดตามการใช้หลักสูตร การจัดทำหลักสูตรควรเป็นการร่วมมือระหว่างผู้บริหารและครู เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ผู้บริหารควรมีการนิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษากับครูเพื่อให้เกิดประสิทธิผล

3.2 ด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารควรให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการนิเทศภายในสถานศึกษา ผลการนิเทศภายในควรนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการสอนอย่างเป็นรูปธรรม

3.3 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้บริหารควรจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ศึกษานอกสถานที่ เพื่อเป็นประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้

3.4 ด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูนำทักษะที่ได้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจัดให้มีการฝึกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน

3.5 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารควรจัดประชุมครูเพื่อร่วมพิจารณาความก้าวหน้าด้านการเรียนของสถานศึกษา ควรจัดให้มีการวิเคราะห์ผลการทดสอบเพื่อพัฒนาการวัดและประเมินผลนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาทำการอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งอาจเกิดจากความสามารถของผู้บริหารในการประสานงานระหว่างสมาชิกในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำกับ แนะนำ และกระตุ้นให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการวางแผนที่ดีและมีการประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติภพ ภาณุรัฐกุลธร (2566) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตดังกล่าว โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ผลการเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ พบว่าโดยรวม ไม่มีความแตกต่าง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่าง ในด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน และการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งอาจเกิดจากความสามารถของผู้บริหารในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความก้าวหน้าผ่านการสนับสนุนในด้านการวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ คาวาโซ (Cavazos, 1999; พิมพ์ญา จงเกียรติกาญจน์, 2553) ซึ่งได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ พบว่า ผู้นำที่เข้มแข็ง สามารถสนับสนุนการพัฒนาเป้าหมายทางวิชาการ การกำหนดวัฒนธรรมของโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับผู้เกี่ยวข้อง และมอบอำนาจให้ครูร่วมกันเป็นผู้นำในการพัฒนาโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ครูทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียน

3. ผลการเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตาม อายุ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่าง ซึ่งอาจเกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการวางแผนและบริหารจัดการที่ดี รวมถึง

การจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย การศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศธร สารศรี (2566) ซึ่งได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ 2) ผลการเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตาม ประเภทของโรงเรียน พบว่าโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำทางวิชาการจำแนกตาม อายุ ของผู้บริหาร พบว่าโดยรวม ไม่มีความแตกต่าง

4. ผลการเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา พบว่าโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่รายด้านพบว่ามีความแตกต่างใน ด้านหลักสูตร ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่าง อาจเป็นเพราะขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลให้จำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานมีความแตกต่าง การบริหารจัดการในสถานศึกษาจึงมีความแตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรุณี ศรีสวัสดิ์ (2566) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาตามทัศนะของครูในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา, การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้, การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน, การพัฒนาครูและบุคลากรด้านวิชาการ, และการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับทัศนะภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาตามทัศนะของครูในอำเภอท่ายาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ, อายุ, ประสบการณ์การทำงาน, ขนาดโรงเรียน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษามีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า 1) ด้านหลักสูตร: ควรดำเนินการโดยการจัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลและติดตามการใช้หลักสูตร ผู้บริหารและครูร่วมกันพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และมีการนิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อครูตามลำดับ 2) ด้านการนิเทศการสอน: ควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการนิเทศภายใน และผู้บริหารควรนำผลการนิเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามลำดับ 3) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน: ควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อบรรยากาศการเรียนการสอน รวมถึงจัดกิจกรรมศึกษานอกสถานที่ที่เป็นประสบการณ์ตรงสำหรับนักเรียน 4) ด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ: ควรสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูใช้ทักษะต่าง ๆ ที่ได้จากการฝึกอบรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงฝึกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน 5)

ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน: ควรจัดให้มีการประชุมครูเพื่อพิจารณาความก้าวหน้าด้านการเรียนของนักเรียน และจัดให้มีการวิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อพัฒนาการประเมินผล สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาผู้นำทางวิชาการคือผู้บริหารควรมีคุณสมบัติที่หลากหลาย เช่น ความเฉลียวฉลาด, ความมั่นใจในตนเอง, ความรับผิดชอบ, ความสามารถในการสื่อสารและตัดสินใจ, การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ และการเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเป็นที่พึ่งของผู้อื่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์พร เขตชมพู (2566) ซึ่งศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยแนวทางการพัฒนาผู้นำทางวิชาการประกอบด้วย หลักการ, วัตถุประสงค์, เนื้อหา, กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล ซึ่งได้รับการประเมินว่าเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ด้านหลักสูตร ผู้บริหารควรทำการนิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ครู ก่อนนำหลักสูตรไปใช้
- 1.2 ด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารควรจัดทำแผนนิเทศการจัดการศึกษาที่ชัดเจนและแจ้งให้ครูทราบล่วงหน้า
- 1.3 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำการเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อประเมินผลการสอนของครูจากสภาพจริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
- 2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา
- 2.3 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กิตติภาพ ภาณุภักดิ์. (2566). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. *ลิกษา วารสารศึกษาศาสตร์*, 10(2), 47 – 58.

- ณัฐนิช สุรสิงห์ไกรสร. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ครูศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เทอดศักดิ์ ไชยสมปาน. (2563). *บทความปัญหาการศึกษาไทยและแนวทางการแก้ไข*. Retrieved on 12 Sep 2023: <http://goto.know.org/blog/jed/59979>.
- นพนา วิภักดิ์. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย*. ครูศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. อุดรธานี.
- นรินทร์พร เขตชมภู. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 10(2), 563 – 578.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พงศธร สารศรี. (2566). *การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10(2), 27 – 39.
- พิมพ์ิษา จงเกียรติกาญจน์. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. อุดรธานี.
- วรวิมล ศรีสวัสดิ์. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาตามทัศนะของครูอำเภอยายาง จังหวัดเพชรบุรี*. *วารสารรัชต์ภาคย์ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 17(51), 79 – 91.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. (2566). *แผนปฏิบัติการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2566*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. สระบุรี.
- เสกสรรค์ สนวา ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และวิไลลักษณ์ ขาวสะอาด. (2561). *คุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 20 (S), 399-411.
- Cavazos, J. M. (1999). *The instructional leadership of high school principals in successful Hispanic Majority high schools*. Ph.D. Dissertation. Factory of Gradual school. The University of Texas at Austin.
- Heinich, R., Molenda, M., Russell, J. D., & Smaldino, S. E. (2001). *Instructional media and technologies for learning*. 7th edition, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.